

בענין שיטת ר' יהודה בריש פרק המדיר

הקדמה

בריש פרק המדיר¹ חולק ר' יהודה על ת"ק דמת' בכמה זמן נותנים לכהן שהדיר את אשתו מליהנות לו קודם שכופין אותו להוציאה. ת"ק ס"ל דנותנים לו ל' יום כמו בישראל². ור"י סובר דנותנים לו ב' חדשים. וכתב רש"י הטעם דכהן אינו יכול להחזיר את אשתו אם יתחרט אחר שיגרשנה³ משא"כ בישראל שיכול להחזיר גרושתו. ונראה לכאורה דסברתו של ר"י סברא אלימתא היא, אך פסק הרמב"ם⁴ דאין הלכה כמותו⁵. וצ"ב בסברת ר"י כדי להבין אמאי פסק הרמב"ם דלא כמותו.

ביאור רישא דמת'

בראש צריכים להבין רישא דמת' לפי פשוטה.

המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום יעמיד פרנס – איש שנדר שבמשך כמה זמן לא תהנה אשתו ממנו, יעמיד לה אחר ליתן לה מה שהיא צריכה בתוך אותו הזמן, עד שתמה זמן נדרו – אם היה פחות משלשים יום – או שמצא פתח לנדרו בתוך ל' יום משעת התחלת הנדר⁶. ובגמ' אמ' דזה באומר "כל הזן אינו מפסיד", דאי לאו הכי יתחשב הפרנס כשלוחו ובזה

¹ כתובות דף ע.

² ר"ל אחד מישראל שאינו כהן

³ דהרי גרושה אסורה לו. עיין ויקרא כא:ז

⁴ גם בפירושו למשנתינו וגם בהל' אישות יב:כג

⁵ וכ"כ הרע"ב כאן במשנתינו

⁶ כל זה הולך לפי שיטת שמואל לקמן בריש דף עא. וכן פסק הרמב"ם בהל' אישות יב:כג.

אינו יכול לפרנסה דהרי שלוחו של אדם כמותו. ולכן צריך להעמיד הפרנס בלשון שאין בה מינוי שליחות.

יתר מכן יוציא ויתן כתובה – אם נדר הבעל שלא תהנה אשתו ממנו למשך זמן שהוא יותר מל' יום ובסוף ל' יום עדיין לא מצא פתח לנדרו כופין אותו להוציאה. ולמסקנת הגמ' יש בזה ב' טעמ⁷. הא' הוא דאחר ל' יום ישמעו בני אדם מה שנעשה לאשה הזאת ותתבזה בעיני הרבים. והב' הוא דרק עד ל' יום עביר שליח שליחותיה⁸ אבל לא יותר מל'. ואם ישהה את אשתו יותר על ל' יום מי יפרנסנה אח"כ⁹.

ר' יהודה אומר בישראל חדש אחד יקיים ושנים יוציא ויתן כתובה – עי' ריש דף עא. דשם חולקין אביי ורבא אודות מהו ההבדל בין ר"י לת"ק בענין חדש שמקיים ישראל את אשתו. ולפי רש"י מהדו"ק הנמצא בשטמ"ק י"ל דלאו דווקא שנים הוא דנותנים לו אלא כיון שלא תמה נדרו אפילו יום א' יותר על ל' יום כופין אותו להוציאה.

(ממשיך ר' יהודה) בכהן שנים יקיים ושלשה יוציא ויתן כתובה – נותנים לכהן זימנא טפי קודם שכופין אותו להוציאה. ונותן רש"י הטעם

⁷ כ"כ מהר"ם ש"ף בדף ע: ד"ה גמ' מחוורתא כדדרשינן מעיקרא.

⁸ ויש להקשות איך קרא הגמ' לזו "שליח" ושהוא עושה "שליחות" לבעל, הואיל ובאמת א"א שיהיה שליח ממש. ושמעתי מפי הרב מנחם מנדל בלכמן שליט"א דלאו דווקא קאמר. והראה לי הגמ' בקידושין (מג). לדוגמה להראות שפעמים הרבה לשונות של "שליח" ו"שליחות" לאו דווקא הם ואין ל"שליח" הזה דיני שליחות. ע"ש בגמ' דדנה על מי שמנה שליח להרוג את הנפש. לשיטת הת"ק שם (וגם מובא להלכה ברמב"ם הל' רוצח ב:ב) שלוחו חייב ולא המשלח. וצ"ל דאין זה שליח ממש לענין דיני שליחות דא"כ יתחייב המשלח הואיל ושלוחו של אדם כמותו. וגם צ"ל כן מפני מאי דאמרינן בכהת"כ דאין שליח לדבר עבירה (חוץ מאיסור מעילה - עי' ברמב"ם הל' מעילה ז:ב וגם בקידושין דף מב: וב"ק דף נא. ודף עט.), דאם לשון של "שליח" דווקא הוא בכל דוכתא, מאמר הזה הוי תרתי דסתרי, ומפני זה צ"ל דלשון "שליח" לאו דווקא הוא.

ונ"ל לבאר בזה גם מאי דכתב רש"י בדף ע. (ד"ה יעמיד פרנס), דכתב שם דפרנס שליח הוא, אע"ג דאמ' בגמ' (בדף ע:): דא"א לפרנס להיות שליח הואיל וא"כ תהיה הנאת האשה מבעלה מפני ששלוחו של אדם כמותו. ומפנ"ז צ"ל דלאו דווקא קאמר.

⁹ ונראה דאין להקשות מהיכא למדה הגמ' דכל א' מן הדברים האלו יקחו דווקא ל' יום ולא פחות ולא יותר, דמסתמא כל אלו אומדנות בעלמא הם ואינן באות מסברא.

דבכהן יש להמתין יותר מפני שא"א לו להחזיר גרושתו אם יתחרט אחר שיעברו ל' יום.¹⁰

וכתבו כאן גם הרע"ב וגם הרמב"ם דאין הל' כר"י ואין אחד מהם נותן טעם לדבריו.¹¹

ביאור טעם פסיקת ההל' כת"ק

לפי כללי הפסק, פשוט הוא דלית הל' כר"י, הואיל דיחיד ורבים הל' כרבים. ונ"ל לבאר עוד אמאי פסקו ההל' כת"ק ולא כר"י ע"פ סיבות תקנת המשנה הנמצאות בדף ע: והנזכרות לעיל. למסקנת הגמ' יש שני טעמים – א' שתתבזה אשתו ממילא אחר ל' יום, וב' דאחר ל' יום אינו בטוח שיהא לה מפרנס. מאלו הטעמים נראה שכל עיקר תקנת המשנה הוא הצורך להגין על האשה – או שלא תתבזה או שלא תשאר בלי מפרנס. בין לטעם הא' בין לטעם הב' נראה שכל כוונת חז"ל בזה הוא אך ורק לטובת האשה.

לאור זה נראה פשוט אמאי פסקינן דלא כר"י, דהרי אע"ג דנניח דסברתו מסתברת היא מעצמה, אפילו הכי אין סברתו סברא במקום עיקר סיבת (סיבות) תקנת חז"ל. דלשיטתו, ממילא פוגע באשה – או מפני סיבה הא' של התקנה, או מפני סיבה הב'. ולכן א"א לפסוק ההל' לפי שיטה הדוחה עיקר סיבת התקנה.

מפני זה נראה דצ"ב מה היתה הה"א של ר"י לומר דבר שהיא נגד כל התקנה.

ביאור שיטת ר' יהודה ע"פ הבנת החילוק בין כהן לישראל באופן זה

כששאלתי לא' מבני בית המדרש השיב לי לפי תומו דאולי י"ל דלא מקבל ר"י האומדנות שגמר הת"ק בכלל, ומפנ"ז לא חשש לפגימת האשה

¹⁰ גם כאן מספר החדשים לאו דווקא הוא אלא באמירת "שלשה" ר"ל שנכנס אפילו יום א' לחדש השלישי.

¹¹ ונראה דאפילו אין לומר שהטעם הוא דת"ק דמת' ר"מ היא (דסתם מת' ר"מ היא כדאמרין במקומות הרבה ומהם כאן בדף עא. ברש"י ד"ה וקסבר רבי מאיר היא) והל' כר"מ בגזירותיו (כדאיתא לעיל בדף נז). הואיל ומסיק הגמ' בדף עא. דת"ק לאו ר"מ היא וע"ש.

כמו שחשש הת"ק. ונ"ל דאין זה נכון, הואיל וגבי ישראל הסכים ר"י לת"ק דנותנים לו ל' יום, ולא ראינו בגמ' או בכל ספרי הראשונים דיש לר"י בזה סברא נפרדת מסברות המובאות בדף ע: , דהם הסברות לשיטת הת"ק.¹²

ולכן לכאורה צריכים לחפש הבדל יותר עקרוני בין כהנים וישראלים, הואיל ונראה מנודן דידן דצריך להיות חילוק מהותי ביניהם, שעליה סמך ר"י. והראה לי מו"ר הרב מרדכי בראנשטיין שליט"א הגמ' במס' ב"ב דף קס: גבי גט מקושר¹³ דכותבין לכהן המגרש את אשתו. שם בגמ' אמ' דתפקידו של גט מקושר הוא ליתן זמן יותר לכהן קודם שיתן גט לאשתו – אפי' אחר שהחליט בדעתו לגרשה, הואיל וכהנים קפדנים הם וממהרים לגרש נשותיהם.¹⁴ ומפנ"ז תקנו לו חז"ל תהליך יותר ארוך איך יגרש את אשתו, אולי יפס דעתו בתוך זמן הארוך של כתיבת גט מקושר, ובזה אולי נציל הנישואין שבין הכהן הזה לבין אשתו.¹⁵

¹² ר"ל האומדנות המובאות בגמ' כדלעיל

¹³ וע"ש. בקיצור הדברים, יש שני מיני שטרי גירושין: הא' הוא גט פשוט – הוא הגט דכותבין לסתם בנ"א לגרש בו נשותיהם, והב' הוא גט מקושר – דהוא גט מיוחד לכהנים המגרשים נשותיהם. הגט הזה צריך הכנה רבה ולוקח זמן הרבה לעשותו.

¹⁴ עיין מש"כ מהרש"א בפירושו הדבר במס' קידושין דף ע: ד"ה אם ראית כהן בעזות וכו'. כתב שם דאין כהנים בני כעס ועזות בעצם מהותם, אלא (וז"ל) לפי דעתו מתוך חשיבתו אין ראוי לעבור על מידותיו (עכ"ל).

ונראה להטעים דבריו, דהרי משמע מדברי חז"ל אלו דכהנים אינן אנשי מעלה, ולא יתכן לומר דכן הדבר הוא בכל כהן וכהן דאין להם מידות טובות – ובפרט מידה דאמרו עליו חז"ל דברים נוראים, ומהם בשבת דף קה: וז"ל המקרע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד ע"ז שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד עכ"ל. וגם עיין בנדרים דף כב. ודף כב: דמאריך כאן ברברים אלו, ומהם דכל הכועס כל מיני גהינם שולטין בו, ואפילו שכינה אינה חשובה כנגדו, ועונותיו מרובים מזכותיו. וגם עיין רמב"ם הל' דעות ב:ג. והרי כנראה מדברים אלו דכהנים כועסים הרבה. ידוע הוא שהכהנים היו המלמדים של כלל ישראל (עיין דברים לג:), ואם איתא דכהנים בני כעס נינהו, ק"ל הא דתנן (אבות ב:ה) דאין הקפדן מלמד. ולכן נראה דדברי המהרש"א מוכרחים הם, דאל"פ דכהנים כעסנים הם סתם, דאל"כ לא יתכן שיהיו הכהנים מלמדי תורה. כן נ"ל.

¹⁵ ועיין לקמן שהעתקתי דברי ספר החינוך במצוה תקעט דכל תפקידו של מצוות כתיבת שטר גירושין הוא ליתן כל זמן שנוכל ליתן לו אולי יתחרט ולא יגרשנה. וגבי כהן אמ' אפי' יותר מכך.

ומזה ראה מורי הרב ליתן חילוק בין כהן לישראל, ואז י"ל דזה ראה ר"י ליתן לו לכהן זמן יותר במשנתנו, בצורת התקנה של גט מקושר.

נקודת המח' בין ר"י לת"ק ונפק"מ היוצאת ממנה

ואולי י"ל דנקודת המח' דהכא הוא מה יותר חשוב לנו – טובת האשה או טובת הנישואין באופן כללי.¹⁶ כבר פרשנו דלת"ק נראה דהכי חשוב הוא הגנת האשה, ומפנ"ז פסקו דלא כר"י. לכן יצא לדבריהם דאין לנו ליתן לכהן זמן יותר כדי לנסות להציל את הנישואין שבינו לבין אשתו, הואיל ובזה נפגעת האשה. ויתכן לומר דלר"י חוששין אגן לנישואיהם יותר ממה שאנו חוששין לטובת האשה לבדה. ומפנ"ז ס"ל דנותנים זמן יותר לכהן כי אולי בזה נציל אותם מלבוא לידי גירושין, אע"ג דבזה נפריע לאשתו. ואולי יש בזה אפי' טובת האשה, ע"פ מה שאמרו חז"ל דקשה לאשה שתשב לבדה בלי בעל¹⁷.

ונפק"מ בזה יהיה היכא דנדע בוודאות דיהיה לה פרנס אפי' לאחר סוף ל' יום – כגון דאמר א' שיפרנס אותה לכל משך איזהו זמן יותר מזה, וגם אם נדע דאפי' לאחר ל' יום לא תתבזה – כגון אם לא היתה בת דעת בסוף ל' יום¹⁸, ומפנ"ז אין לה בושה ובזיון¹⁹, או שהם במקום רחוק שאין שם אלא שניהם והפרנס וכדומה, ומפנ"ז לא ישמעו בני"א ולא תתבזה.²⁰

¹⁶ פשוט הוא דשניהם חשובים גם לר"י וגם לת"ק (כדאפרש לקמן בעז"ה). אבל המח' היא היכא דא"א לקיים שניהם, וצריכים לבחור רק א' מהם, דיכולים או להגין על האשה או להגין על כל הנישואין אולי בזה נוכל למנעם מלבא לידי גירושין אע"ג דזה יפריע להאשה.

¹⁷ עיין לקמן בדף פו. וז"ל יותר ממה שהאיש רוצה לישא, אשה רוצה לינשא עכ"ל, וכמו כן ביבמות דף קיג. וגיטין דף מט:

¹⁸ כגון אם נעשה שוטה לאחר נישואיה, או שהישיא אביה כשהיתה שוטה בעודה קטנה וגדלה תחת בעלה ועודה שוטה, דבין כך ובין כך אשתו היא לגמרי (מדאורייתא) אע"ג דאין לה דעת.

¹⁹ כדאמ' במס' ב"ק דף פו: דשוטה אין לו תשלומי בושת (וגם מובא ברמב"ם הל' חובל ומזיק ג:ד), ומסתמא הוא מפני ששוטה אין לו דעת להרגיש הבושה, ולכאורה ההד"נ הכא גבי המדיר את אשתו שוטה.

²⁰ שוב ראיתי דברי הרמב"ן בדף ע: ד"ה טפי שמעי אינשי וכו' דאמר בשם הרמב"ם (הל' אישות יב:יב) דהיכא דלא שייך לה בזיון אין לחוש לכך, ונראה דמסייע לדברינו.

בכל הני נראה דיודה הת"ק לר"י, הואיל ולא יפריע לאשתו לשהותה ליתר זמן.

ערכו האמיתי של נישואי בני"י

אבל עדיין ק"ק לדברי הת"ק. הרי אמרו דכל עיקר התקנה היתה להגין על האשה. אבל השכל יעיד דאפי' בתוך ל' יום יפריע לה הרבה – אע"ג דאין לה בושה בכך אצל הרבים וגם יש לה מי שיפרנסנה כל אותו הזמן – הואיל ונראה לה דאין בעלה אוהב אותה ובודאי יש לה בזה צערא טובא.

לכך נראה פשוט דצ"ל דאע"ג דלפי דברי הת"ק האמת היא דעיקר סיבת התקנה היתה להטיב לאשה, עדיין ישנן סברות אחרות חשובות דחשו עליהם חז"ל. ומאי דאמ' דכוונתם היתה להטיב לאשה ר"ל לאיזה מהסברות נותנין קדימה אע"ג דפשוט הוא דאפי' לת"ק יש לחוש כל מאי דאפשר שלא לשבור את נישואי בני"י בגירושין שלא לצורך גדול.

ואז יש לפרש נקודת המח' ביתר דיוק, דאין הכוונה דיש לר"י סברא א' ולת"ק סברא אחרת הנפרדת ממנו לגמרי, אלא שניהם מודים שיש כאן שני סברות חשובות, ורק חולקין מה לעשות היכא דא"א לקיים שניהם. ואכן בין למר ובין למר יש לבאר אמאי חשו כ"כ חז"ל למנוע מלהביא לידי גירושין – בין לר"י דסבר דעיקר סיבת התקנה היתה לכך, ובין לת"ק דסבר דאע"ג דצערות האשה חשובה יותר אפ"ה לא נעשה כלום כל ל' יום שבהם ממילא יש לה צער.

מקורות לדבר

מהמון מקורות נובע הרעיון הזה של ערך הגדול של נישואי איש ואשה בהשקפתם של חז"ל. וא"א לפרטן כי רבים הם. אבל כדאי להעתיק כמה מהם ולראות אפילו מקצתם כדי להתחיל להסתכל על זה במשקפיים של רבותינו.

עיין חולין דף קמא. וז"ל גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים²¹ עכ"ל²². והדבר

²¹ ר"ל בדיני סוטה אמר רחמנא הכי כדי להביא שלום בין איש לבין אשתו

נפלא הוא, דהרי מחיקת השם איסור חמור הוא ולוקה מן התורה²³. ואפילו הכי אמר רחמנא למחוק את שמו כדי להטיל שלום בין איש לאשתו.

איתא בסנהדרין דף כב.

אמר רב שמן בר אבא בוא וראה כמה קשין גירושין שהרי דוד המלך התיירו לו לייחד²⁴ ולא התיירו לו לגרש²⁵. א"ר אליעזר כל המגרש את אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר (מלאכי ב: יג) וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' ככי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם וכתוב (מלאכי ב: יד) ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעורייך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך²⁶. [וכו'] וא"ר יוחנן כל אדם שמתה אשתו ראשונה כאילו חרב בהמ"ק בימיו שנאמר (יחזקאל כד: טז) בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה לא תספד ולא תבכה ולא תבוא דמעתך וכתוב (יחזקאל כד: יח) ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב וכתוב (יחזקאל כד: כא) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם. אמר רבי אלכסנדר כל אדם שמתה אשתו בימיו עולם חשך בערו שנאמר (איוב יח: ו) אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך. ר' יוסי בר חנינא אמר פסיעותיו מתקצרות שנאמר (איוב יח: ז) יצרו צעדי אונו. רבי אבהו אמר עצתו נופלת שנאמר (איוב יח: ז) ותשליכהו עצתו. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף שנאמר (תהילים סח: ז) אלקים מושיב יחידיים ביתה מוציא אסירים בכושרות. [וכו'] א"ר שמואל בר נחמן לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים שנא' (ישעיה נד: ו) ואשת נעורים כי תמאס. מתני לה רב יהודה לרב יצחק בריה אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנא' (משלי ה: יח) יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורייך. עכ"ל.

²² כן איתא בשבת דף קטז. וסוכה דף נג. ונדרים דף סו: ומכות דף יא.

²³ כדפסק הרמב"ם בהל' יסודי התורה ו: א

²⁴ עם אבישג השונומית משרתו. וכתב רש"י וז"ל ואע"ג שנאסר ייחוד של פנויה עכ"ל

²⁵ כתב רש"י וז"ל אחת מיי"ח וישאנה עכ"ל. ר"ל לגרש את אחד משמונה עשר נשותיו.

²⁶ כן סיימו חכמינו את מס' גיטין בדף צ:

איתא ביבמות דף סא: וז"ל אע"פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנאמר (בראשית ב: יח) לא טוב היות האדם לבדו עכ"ל. וכן פסק הרמב"ם בהל' איסורי ביאה כא: כו והטור והשו"ע באה"ע א: ח: ע"ש. וגם כתבו הטור והשו"ע שם בהלכה ב וז"ל אין מוכרין ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה עכ"ל. ולפי הי"א שם בהלכה ח, דין זה שייך אפי' למי שכבר יצא ידי חובת פריה ורביה.

איתא עוד שם בדף סב: וז"ל אמר רבי נתנחום א"ר חנילאי כל אדם שאין לו אשה שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה. בלא שמחה דכתיב (דברים יד: כו) ושמחת אתה וביתך. בלא ברכה דכתיב (יחזקאל מד: ל) להניח ברכה אל ביתך. בלא טובה דכתיב (בראשית ב: יח) לא טוב היות האדם לבדו. במערבא אמרי בלא תורה בלא חומה. בלא תורה דכתיב (איוב ו: יג) האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני. בלא חומה דכתיב (ירמיה לא: כב) נקבה תסובב גבר. רבא בר עולא אמר בלא שלום דכתיב (איוב ה: כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא עכ"ל. וכן כתבו הטור והרמ"א באה"ע א: א. וגם כתבו שניהם שם בשם הגמ' בריש דף סג. וז"ל כל מי שאין לו אשה אינו אדם²⁷ עכ"ל.²⁸

כתוב בספר החינוך ריש מצוה תקעט: וז"ל ועוד תועלת בדבר²⁹, כי בתוך כך תנוח חמת האיש לפעמים וינחם מלגרש אותה עכ"ל.

כתב המרדכי בריש מס' כתובות וז"ל וששאלת על זכר ונקיבה שנתארסו יחד אם יכולים לדור יחד בבית אחד [וכו']. וגם יש לחוש פן יבאו לידי שנאה מחמת שרואין זה את זה תדיר, כדאיתא בבראשית רבה בפרשת ויפל אלקים תרדמה עכ"ל. ותמה עליו הרב ישראל רייזמן שליט"א³⁰ דהרי אחר שיבואו לנישואין בודאי יהיו זה אצל זה תדיר ואפשר דבזה יבואו לידי שנאה, ומאי גרע מזה מה שיהיו תדיר זה אצל זה קודם לכן? ותיירך דדבר זה תלוי בהשקפתינו על תפקידו של נישואי איש ואשה.

²⁷ ביאר הפרישה שם דר"ל אדם חשוב, דומה למאי דאמ' ביבמות ריש דף סא. וב"מ ריש דף קיד: וז"ל אתם קרויים אדם.

²⁸ באמת יש להעיר דאין אלו ראיות להשקפת חז"ל על כל הנישואין כולה, אלא על חשיבות הנישואין מצד הבעל. אבל נ"ל דעדיין שייכים לדברינו דהרי יש באלו אופן אחר של השקפתם, ואינו מופלג ממנו לגמרי.

²⁹ ר"ל במצוות כתיבת שטר גירושין כשאדם מגרש את אשתו

³⁰ נשמע מפיו בשיעור

לדעת האינם יהודים, התפקיד בדבר הוא שיהיה לכל או"א הרגשות נעימות בגלל הזולת. לא כן חשבו חז"ל. לדידן לפי תורתנו הקדושה תפקידו של נישואי איש ואשה הוא להביא לידי "והיו לבשר אחד",³¹ ר"ל לעבוד את הקב"ה ביחד. ומפנ"ז אחר הנישואין אינו חשוב כ"כ אם ישנאו זה את זה קצת הואיל והרגשות נעימות אינן תפקידן של נישואי איש ואשה. וצריכין להוסיף קצת ולבאר דבודאי חוששים ל"שלום בית" שלהם, עד כדי כך דאמר רחמנא ששמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים כדלעיל. אבל אין זה המטרה העיקרית.³²

לפי כמה גירסאות, פתח הטור בריש אה"ע – קודם פתיחת הל' א' שם – בדברים אלו וז"ל לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו עכ"ל. וגם פתח שם את הל' א' וז"ל יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא שהוא חפץ בטוב בריותיו שידע שאין טוב לאדם להיות לבדו על כן עשה לו עזר כנגדו עכ"ל.

ועוד מקורות רבות איתא ואכמ"ל.

מסקנא דמילתא

המהלך הנ"ל נותן לר"י פתיחת פה, אבל סוף סוף עדיין לא נהיר אמאי לא ביאר הש"ס עצמו את שיטתו. אולי יל"פ דלא חש הש"ס לסברות הנ"ל בכלל, כדכת' לעיל, ומפנ"ז פסקו ההל' דלא כמותו. אולי אמת הדבר, אבל לא מצאתי שום סברא לומר כן. ואפי' בלי ידיעת אמאי יהיה הדבר כן, עדיין אפשר לומר דלא פסקו ההל' כוותיה מסיבה יותר פשוטה. וזה דבכהת"כ פוסקין הל' כדברי הרוב. ואפי' לר' יהודה דאמ' עליו דהלכה כמותו מכל שאר התנאים, במקום רבים לית הל' כוותיה³³.

³¹ בראשית ב: כד

³² ואולי עד"ז היתה כוונתם של ההעמק דבר לבראשית ב: יח והראב"ד בהקדמתו לספר בעלי הנפש. ושוב ראיתי דכמו דבריו כתב המלבי"ם בפירושו לבראשית ב: יח. ובענין עזרת אשה לבעלה באופן רוחני עיין בילקוט לקח טוב כרך א' (בראשית) עמ' יז שהאריך שם דברים נעימים ואמיתיים. וגם יש לעיין דברי המפרשים בריש פרשת קרח על אשתו הצדקת של און בן פלת שהצילה את בעלה ממריבת קרח (והדבר נמצא ג"כ בסנהדרין סוף דף קט: וריש דף קי).

³³ כאיתא בכתובות דף כא.